

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

LKI.410.017.05.2017
P/17/094

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/094 – Dostępność przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2016 – 2017 (do dnia zakończenia kontroli) a także lata wcześniejsze o ile oddziaływały na kontrolowane obszary.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
Kontroler	Zdzisław Kałamaga, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LKI/93/2017 z dnia 7 października 2017 r. [dowód: akta kontroli str. 1-2]
Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Starachowicach, ul. Radomska 45, 27-200 Starachowice (dalej: Urząd).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Prezydentem Miasta Starachowice (dalej: Prezydent Miasta) od 9 grudnia 2014 r. jest Marek Materek. [dowód: akta kontroli str. 3-4]

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna	Urząd nie podejmował skutecznych działań służących starszym i niepełnosprawnym mieszkańcom miasta. Wprawdzie powołanie Starachowickiej Rady Seniorów i Zespołu ds. Polityki Senioralnej, zainspirowało osoby starsze i niepełnosprawne do aktywności, także w zakresie rozpoznania potrzeb i oczekiwań tej grupy społecznej, jednak działania te były podejmowane w niewystarczającym zakresie. W szczególności, nie wykorzystano tych osób a także specjalistów z zakresu projektowania uniwersalnego, w procesie kreowania i projektowania rozwiązań na rzecz poprawy dostępności do przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych. Gmina nie przeprowadziła kompleksowej inwentaryzacji przestrzeni publicznej w zakresie barier oraz nie określiła standardów i norm dostępności seniorów do tej przestrzeni. W ocenie NIK, wyznaczenie dla Gminy w perspektywie do 2025 r., jedynie ogólnych kierunków działań i deklaracji, zmierzających do likwidacji barier architektonicznych, jest niewystarczające i nie będzie służyć systematyczności i skuteczności przyszłych działań na rzecz poprawy dostępności przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych. Sporządzenie rzetelnego planu lub harmonogramu działań określającego cele i czasowy horyzont ich realizacji, będzie niezbędnym narzędziem monitorowania systematycznej poprawy dostępności przestrzeni publicznej, a tym samym tworzenia warunków do zwiększania samodzielności i możliwości uczestniczenia osób starszych i niepełnosprawnych w życiu lokalnej społeczności Nowe inicjatywy współpracy z organizacjami i stowarzyszeniami oraz pozyskiwanie przez Gminę Starachowice środków finansowych, przyczyniły się do poprawy dostępności przestrzeni publicznej dla seniorów i osób niepełnosprawnych. Objęte kontrolą działania i inwestycje nie uwzględniały jednak części rozwiązań, zapewniających osobom niepełnosprawnym i starszym, na równi z osobami pełnosprawnymi, dostęp do obiektów i usług świadczonych w przestrzeni publicznej.
--------------	--

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej wg 3-stopniowej skali ocen jest nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie daje prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, NIK stosuje ocenę opisową.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Starachowice są miastem szybko się starzejącym. Stosunkowo niskie dochody (2766,83 zł/mieszkańca i trudności gospodarcze powodują, że średniorocznie ubywa 1,2% mieszkańców. Wg stanu na 30 kwietnia 2015 r. seniorzy² stanowią 22,92% wszystkich mieszkańców. Realnie, ten wskaźnik jest jeszcze wyższy, gdyż wielu starachowiczian w wieku produkcyjnym, pomimo zameldowania w Starachowicach, pracuje i przebywa na stałe zagranicą, lub innych miastach w Polsce. Ponadto, własne badania demograficzne przeprowadzone w latach 2010-2014 wskazują, że w tym okresie przybyło ponad 14% seniorów, czyli ok. 3% roczne przy średnim wskaźniku podawanym przez GUS na poziomie 1,7%. Dane te wskazują na ciągle rosnący problem starzenia się społeczeństwa w Starachowicach. [dowód: akta kontroli str. 382-383]

Wprowadzony Zarządzeniem Prezydenta Miasta nr 449/2017 z dnia 15 września 2017 r. Regulamin Organizacyjny określił m.in., że *nadrzędnym celem działania Urzędu jest służba społeczności lokalnej oraz zaspokojenie potrzeb wspólnoty mieszkańców.*

Sprawy z zakresu pomocy społecznej, kultury fizycznej i sportu, współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz z Zespołem ds. Polityki Senioralnej powierzono pierwszemu zastępcy Prezydenta Miasta.

Zespołowi ds. Polityki Senioralnej powierzono m.in.:

- *kreowanie długofalowej polityki senioralnej Gminy Starachowice, poprzez realizację działań wynikających z celów zawartych w Strategii Rozwoju Gminy Starachowice oraz Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych*
- *diagnozowanie oraz analiza stanu zaspokojenia potrzeb w zakresie usług i działań na rzecz osób starszych (...),*
- *współpraca z organizacjami pozarządowymi wymienionymi w art. 3 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 23 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie a także innymi instytucjami w realizacji zadań kierowanych do seniorów,*
- *prowadzenie (...) spraw związanych z realizacją projektów społecznych, w tym także projektów innowacyjnych, finansowanych w szczególności ze środków funduszy europejskich,*
- *nadzór nad Starachowicką Radą Seniorów i pomoc merytoryczna,*
- *promocja działań na rzecz osób starszych.*

Na stanowisko Głównego Specjalisty – Koordynatora Zespołu Polityki Senioralnej (dalej Koordynator ZPS), Prezydent Miasta powołał 2 listopada 2015 r. Piotra A. do którego obowiązków, uprawnień i odpowiedzialności należy m.in.:

- *organizacja pracy oraz nadzór nad codziennym funkcjonowaniem placówek: Dom Senior-Wigor oraz Klub Senior-Wigor*
- *kierowanie pracami Zespołu i Domu Senior-Wigor,*
- *współpraca z instytucjami i organizacjami w zakresie polityki senioralnej,*
- *promocja działań na rzecz osób starszych, organizacja konferencji i imprez dla seniorów*
- *przygotowanie decyzji, projektów uchwał i zarządzeń oraz projektów odpowiedzi na skargi,*
- *przygotowywanie sprawozdań,*
- *prowadzenie rozliczeń finansowych oraz sprawozdań budżetowych,*
- *merytoryczna opieka nad Starachowicką Radą Seniorów,*
- *realizacja projektów dla seniorów, w tym Senior-Wigor*
- *pozyskiwanie środków z funduszy krajowych i europejskich dla organizacji skupionych wokół Domu Senior-Wigor*

Architektowi Miasta powierzono m.in.

- *opracowywanie, opiniowanie i koordynację przedsięwzięć zmierzających do zapewnienia całościowego, harmonijnego rozwoju przestrzeni miejskiej realizowanych przez miasto Starachowice reprezentowane przez właściwe komórki urzędu i miejskie jednostki organizacyjne,*
- *przygotowanie decyzji ustalających warunki zabudowy zamierzeń inwestycyjnych, w tym celu publicznego,*

² Do seniorów zaliczono osoby, które ukończyły 60 rok życia.

- podejmowanie działań mających na celu podniesienie jakości rozwiązań przestrzennych przez opracowywanie analiz urbanistycznych i koncepcji funkcjonalno-przestrzennych, projektów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- nadzór zadań związanych z polityką przestrzenną miasta (...) rewitalizacją terenów (...) w tym tematycznych stref przestrzeni publicznej przeznaczonych dla mieszkańców i grup społecznych. [dowód: akta kontroli str. 84-94]

1. 1. Rozpoznanie potrzeb i oczekiwań osób starszych i niepełnosprawnych w odniesieniu do przestrzeni publicznej.

Opis stanu

Do Urzędu, w okresie objętym kontrolą, nie wpłynęły skargi, zgłoszenia i inne sygnały od mieszkańców, dotyczące barier występujących w przestrzeni publicznej. [dowód: akta kontroli str. 5-10]

Uchwałą nr XI/5/2014 Rady Miejskiej w Starachowicach z dnia 29 sierpnia 2014 r. powołano Starachowicką Radę Seniorów (dalej: SRS lub Rada) oraz nadano jej statut określający tryb wyboru jej członków i zasady działania.

W ww. uchwale zapisano m.in., że SRS tworzy się w celu zapewnienie seniorom wpływu na sprawy dotyczące lokalnej społeczności w tym najstarszego pokolenia a głównym celem jest służyć seniorom poprzez reprezentowanie ich interesów wobec władz samorządowych. [dowód: akta kontroli str. 11]

W załączniku do ww. uchwały zamieszczono statut SRS w którym zapisano m.in., że:

- RSR składa się z przedstawicieli organizacji reprezentujących środowiska seniorów, emerytów, rencistów oraz instytucji realizujących na ich rzecz zdania,
- Rada ma charakter konsultacyjny, doradczy i inicjatywny w kwestiach związanych z osobami starszymi i działaniami podejmowanymi na ich rzecz;
- SRS nie ma osobowości prawnej i nie jest związana z żadną partią polityczną (...).

Celem działania Rady jest:

- integracja i wspieranie środowiska osób starszych oraz reprezentowanie zbiorowych interesów tych osób na zewnątrz;
- wspieranie aktywności ludzi starszych;
- profilaktyka i promocja zdrowia seniorów;
- przełamywanie stereotypów na temat seniorów i starości oraz budowanie ich autorytetu;
- zapewnienie seniorom dostępu do edukacji i kultury;
- zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych.

Zadaniem SRS jest m.in.: współpraca z władzami Gminy Starachowice, ustalanie priorytetów zadań na rzecz seniorów, podejmowanie działań w celu wykorzystania potencjału seniorów, propagowanie kultury i edukacji w tej grupie społecznej, wydawanie opinii o formułowanie wniosków służących rozwojowi działalności na rzecz osób starszych, inicjowanie działań na rzecz samopomocy w środowisku lokalnym, współpraca z organizacjami i instytucjami społecznymi (...) oraz wymiana doświadczeń z innymi Radami (...), upowszechnianie wiedzy o potrzebach, prawach i możliwościach osób starszych, a przez to wzmocnienie wpływu seniorów na decyzje podejmowane przez władze lokalne, w tym na jakość usług przeznaczonych dla seniorów. . [dowód: akta kontroli str. 12-13]

Analiza planów pracy oraz protokołów z posiedzeń SRS wykazała, że tylko na IV Sesji SRS, 19 maja 2017 r. poruszono problemy będące przedmiotem kontroli. Wiceprzewodnicząca SRS, uczestnicząca w konferencji „Rola samorządów w kształtowaniu polityki senioralnej” przekazała informację nt. najważniejszych założeń polityki senioralnej wygłoszonych na konferencji przez przedstawicieli Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz doświadczeń i nowatorskich pomysłów (m.in. tzw. przysiadaków³ na traktach spacerowych), jakie były przedstawiane przez uczestników konferencji.

³ Popularna nazwa dodatkowych miejsc na ulicy, w parku, wzdłuż traktów spacerowych na których można usiąść i odpocząć.

Prezydent Miasta przedstawił na tej sesji propozycję pilotażowego wdrożenia innowacyjnej metody opieki nad seniorami tzw. Centrum telefonicznej opieki seniorów dla 10 osób wskazanych przez Miejski Ośrodek Opieki Społecznej. *Wykazał też zainteresowanie przysiadakami (...) i zadeklarował zainstalowanie kilku na próbę i poprosił o wskazanie pięciu lokalizacji.*

W dyskusji radni podnosili problemy związane z porządkiem w mieście, stanem dróg, wyraźnym oznaczeniem przejść dla pieszych i braku ścieżek rowerowych. [dowód: akta kontroli str. 417-456]

Gmina Starachowice realizując własną politykę senioralną opiera się na następujących dokumentach strategicznych województwa świętokrzyskiego:

- Strategia Rozwoju Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012 – 2020. Cel strategiczny III, cel operacyjny – Dostosowanie infrastruktury i bazy społecznej do dynamiki długookresowych trendów demograficznych, kierunki działań: wspieranie działań zmierzających do rozwoju opieki nad osobami starszymi, wsparcie usług opiekuńczo – społecznych,
- „Świętokrzyski program na rzecz osób starszych do 2020 roku” przyjęty Uchwałą Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego Nr XLVIII/854/14 z dnia 27.10.2014 r.
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014 – 2020, Priorytet Inwestycyjny – ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym. [dowód: akta kontroli str. 377, 383-384]

Gmina Starachowice nie przeprowadziła kompleksowej inwentaryzacji przestrzeni publicznej w zakresie barier oraz standardów i norm dostępności dla osób starszych i niepełnosprawnych, co potwierdził Prezydent Miasta. [dowód: akta kontroli str. 618-619]

Jak wyjaśnił Piotr A., *prowadzono w zakresie szczątkowym takie działania np. w budynkach użyteczności publicznej, części ciągów pieszo-rowerowych lub punktów przystankowych oraz przy konsultowaniu obszarów rewitalizacyjnych przy uchwalaniu Gminnego Programu Rewitalizacji w roku bieżącym. Najbardziej zaniedbana jest dostępność przestrzeni publicznej dla osób niewidomych (brak ścieżek naprowadzających i oznaczeń nie tylko na przystankach czy skrzyżowaniach ciągów pieszych, ale też nawet w budynkach użyteczności publicznej. W 2016 r. Gmina jako Partner wsparła Katolickie Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych Diecezji Radomskiej Oddział w Starachowicach w pozyskaniu środków w ramach Programu ASOS Edycja 2016 (projekt „Złoty Senior”) na działania na rzecz seniorów oraz osób niewidomych. Jednym z działań dedykowanych tej grupie społecznej było wykonanie ciągów pieszych w oznakowaniu wypukłymi znakami braille’a w budynku Urzędu Miejskiego oraz Krytej Pływalni (część zajęć w tym aqua aerobik miały być realizowane na pływalni) w Starachowicach. Niestety Projekt nie uzyskał dofinansowania.* [dowód: akta kontroli str. 378]

Odpowiadając na pytanie o konsultacje z osobami starszymi i niepełnosprawnymi planów w zakresie inwentaryzacji przestrzeni publicznej, pod kątem występujących w niej barier, opracowania standardów i norm dostępności przestrzeni publicznej Prezydent Miasta wyjaśni, że *Samorząd Gminy Starachowice, korzysta z opinii osób starszych w następujący sposób:*

- *za pośrednictwem konsultacji społecznych prowadzonych przy uchwalaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;*
- *konsultacji przy opracowywaniu Gminnego Programu Rewitalizacji oraz przy realizacji działań rewitalizacyjnych. Obecnie prowadzimy ankietę wśród seniorów opracowaną przez dr inż. Agnieszkę C. poświęconą mieszkalnictwu dla osób starszych;*
- *opracowywaniu wniosków projektów oraz przy głosowaniu na najlepsze projekty w ramach Budżetu Obywatelskiego oraz Programu Inicjatyw Lokalnych.*
- *podczas spotkań Prezydenta Miasta (również pracowników Zespołu ds. Polityki Senioralnej) z Uniwersytetem Trzeciego Wieku oraz Klubami Seniora (funkcjonują w mieście cztery kluby: „Jesienny Listek” (przy SSM), „Jarzębinka” przy SM Wanacja),*

„Złota Majówka” (przy Parafii NSJ), „Manhattan” (jako wspólna inicjatywa Gminy Starachowice oraz UTW) a ponadto w ramach świetlicy terapeutyczno-integracyjnej „Motylkowe Wzgórze” działa zorganizowana grupa seniorów, która jeszcze nie jest formalnie klubem, lecz w ramach wspierania seniorów przez miasto jest planowane utworzenie tego klubu seniora)

- poprzez funkcjonowanie Starachowickiej Rady Seniorów;

- poprzez funkcjonowanie Senior Patrolu – przy czym Senior Patrol zbiera informacje od mieszkańców podczas odbywania patroli a następnie spostrzeżenia, również te dotyczące barier utrudniających funkcjonowanie osób niepełnosprawnych i starszych w przestrzeni publicznej, składa na specjalnie opracowanych formularzach raportowych do Komendanta Straży Miejskiej, lub bezpośrednio do Referatu Gospodarki Komunalnej i Dróg (gdyż największa liczba zgłoszeń dotyczy utrudnień (w tym ubytków) w ciągach komunikacyjnych, zieleni miejskiej i małej architektury);

-częściowo konsultacje społeczne, szczególnie dotyczące osób niepełnosprawnych, prowadzone są również w ramach Gminnej Rady Pożytku Publicznego, gdzie wskutek doświadczeń lat poprzednich oraz kontaktów, w tym spotkań, z przedstawicielami organizacji pozarządowych, ustalane są szczegóły w zakresie zlecania realizacji zadań własnych gminy organizacjom w drodze konkursowej;

Ponadto część potrzeb społecznych przedstawiają radni Rady Miejskiej w Starachowicach podczas prac komisji stałych RM oraz obrad sesji RM. [dowód: akta kontroli str. 618, 620]

Pan Piotr A. poinformował, że jedną z form uczestniczenia mieszkańców w działaniach na rzecz zwiększenia dostępności przestrzeni publicznej są konsultacje społeczne. Dotyczą one m.in. (...) rewitalizacji wybranych obszarów miasta, konkursów na zgłaszanie i realizację projektów w ramach budżetu obywatelskiego oraz programu inicjatyw lokalnych. Informacje o tego typu przedsięwzięciach gmina podaje do wiadomości publicznej w następujących formach: ogłoszeń/komunikatów prasowych w lokalnych mediach antenowych: TV Starachowice Radio ESKA, Radio Kielce oraz na portalu internetowym miasta www.starachowice.eu, który posiada również Telewizję Internetową RATUSZ. Portal miasta posiada funkcję powiększania tekstu dla osób niedowidzących oraz nagrania audio-wizualne materiałów w TV Ratusz, co znacząco zwiększa zakres docierania informacji do osób z dysfunkcjami wzroku. Słabością portalu jest dość wysoki stopień wykluczenia cyfrowego osób starszych. Aby temu zapobiec Gmina uruchomiła kawiarenkę internetową e-Seniorów w której seniorzy mogą nieodpłatnie uczyć się obsługi programów komputerowych i przeglądarek internetowych. Ponadto ogłoszenia eksponowane są na tablicach ogłoszeń w Urzędzie Miejskim, MOPS, Galerii Handlowej „Skałka” (stanowiącej własność Gminy Starachowice). Ponadto Gmina podpisała deklarację o udziale w charakterze partnera z 5 organizacjami pozarządowymi aplikującymi do PO PC na zadanie w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu osób starszych. Rozstrzygnięcie konkursu przewidziane jest w listopadzie br. [dowód: akta kontroli str. 378-379]

Zapytany o adekwatność tych sposobów konsultacji i porozumiewania się z osobami niepełnosprawnymi i starszymi Piotr A. wyjaśnił: W mojej ocenie w ujęciu ogólnym (przy założeniu że mieszkańcy chcą korzystać świadomie ze swych praw i obowiązków obywatelskich) jest wystarczający, jednak w przypadku osób z poważnymi dysfunkcjami zdrowotnymi i ciężkimi niepełnosprawnościami wzrokowymi czy słuchowymi takie formy przekazu są z pewnością niewystarczające i wymagają bardziej indywidualnych form powiadamiania. Próbą bardziej indywidualnego dotarcia od odbiorców z dysfunkcjami jest utworzenie pierwszego w Polsce i w Europie Senior-Patrolu. Już kilkakrotnie członkowie Senior Patrolu docierali do osób starszych z dysfunkcjami ruchowymi oraz wzrokowymi czy słuchowymi, np. z ankietą diagnozującą potrzeby seniorów, z informacjami dot. imprez seniorskich, ostrzeżeń przed oszustami, itp. W przyszłości można tą formację wykorzystywać w bardziej zaawansowany sposób w docieraniu z informacją do osób z dysfunkcjami. [dowód: akta kontroli str. 379]

Część pracowników Urzędu Miejskiego odbyła następujące szkolenia w zakresie obsługi osób starszych i niepełnosprawnych:

- kursy z zakresu języka migowego, dla 4 osób za kwotę 2276,44 zł [dowód: akta kontroli str. 410-416]

- kursy pierwszej pomocy w szczególności dla pracowników Biura Obsługi Mieszkańców, sekretariatów oraz Dziennego Domu Senior-Wigor (Zespołu ds. Polityki Senioralnej) i Straży Miejskiej.

Pracownicy Urzędu nie byli objęci szkoleniami dotyczącymi specyficznych potrzeb seniorów i osób z niepełnosprawnościami (np. dedykowanych pracownikom obsługi klienta) ani specjalistycznymi z zakresu projektowania uniwersalnego (np. kierowanych do pracowników odpowiedzialnych za inwestycje).

W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji zaproszono do współpracy studentów urbanistyki Politechniki Warszawskiej, którzy pomagają w projektowaniu przestrzeni publicznej wybranych obszarów miasta.

Prezydent Miasta wyjaśnił: *Pracownicy Referatu Inwestycji Miejskich i Rozwoju Gospodarczego nie ukończyli szkolenia stricte w zakresie stosowania zasad projektowania uniwersalnego. Jednakże szkolenia z zakresu stosowania prawa budowlanego czy procedur zamówień publicznych, zawierają zagadnienia związane z uwzględnianiem zasad niwelowania i likwidacji utrudnień w zakresie barier architektonicznych. Taki obligatoryjny obowiązek wynika bowiem między innymi z przepisów Prawa Budowlanego i szczegółowych przepisów Rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 75 poz. 690 z 2002 r. ze zm.) oraz ustawy – Prawo zamówień publicznych. Pracownicy referatu tworząc „Szczegółowy opis przedmiotu zamówienia” określają warunki dla ogłoszenia przetargu np. dla projektowania danej inwestycji zgodnie z zasadą, że zaprojektowane obiekty po zrealizowaniu przeznaczone będą dla wszystkich użytkowników, w tym również dla osób niepełnosprawnych.* [dowód: akta kontroli str. 618, 621]

Wiosną 2017 r. Zespół ds. Polityki Senioralnej przy pomocy Starachowickiej Rady Seniorów, Senior Patrolu oraz Uniwersytetu Trzeciego Wieku rozkolportował wśród mieszkańców Starachowic ankietę (500 egz.) diagnozującą stan obecny oraz potrzeby seniorów w Starachowicach.

Anonimowa ankieta zawierała oprócz danych dotyczących płci, wieku, wykształcenia, warunków mieszkaniowych pytania dotyczące:

- form wsparcia z jakich ankietowany korzysta i z jakich chce korzystać (rehabilitacja, pomoc pielęgniarstwa środowiskowego, rodziny, sąsiadów, kościoła, stałej opieki w miejscu zamieszkania);
- źródeł informacji o programach skierowanych do osób starszych lub rozrywkach;
- propozycji z których ankietowany skorzystałby (uczestnictwo w zajęciach Uniwersytetu Trzeciego Wieku, Klubu Seniora, Dziennego Domu Opieki Senior+, taniec towarzyski, wycieczki, spacer, spacer krajoznawczy, przejażdżki rowerowe, zajęcia rozwijające sprawność fizyczną, zajęcia na basenie, teatr, kino, zajęcia komputerowe, nauka języka obcego);
- głównych problemów dnia codziennego;
- oczekiwanej pomocy i od kogo;
- propozycji zmian, aby życie osób starszych było lepsze. [dowód: akta kontroli str. 610-613]

Ankietę wypełniło 191 osób. Najwięcej ankietowanych korzystało z rehabilitacji (118 osób), z pomocy rodziny (54), sąsiadów (26), i pielęgniarstwa środowiskowego (25). O programach skierowanych do osób starszych najwięcej ankietowanych dowiadywało się od znajomych (108 osób), z gazety (97) i z ogłoszeń wywieszonych na terenie miasta (88). Wyjazdami i wycieczkami dla seniorów było zainteresowanych 124 osoby, zajęciami rozwijającymi sprawność fizyczną 91 osób a zajęciami na basenie połączonymi z rehabilitacją 87 osób. Zdaniem ankietowanych głównymi problemami dnia codziennego jest słaby dostęp do lekarzy specjalistów (64 osoby), brak komunikacji miejskiej (38), problemy związane z poruszaniem się (36) oraz słaby dostęp do zabiegów fizjoterapeutycznych (35), niska emerytura (33). Na pytanie co należy zmienić w Starachowicach, aby życie osób starszych zmienić na lepsze, najwięcej osób wskazało lepszy dostęp do lekarzy (36), poprawę komunikacji w mieście (32), więcej miejsc odpoczynku i ławeczek w zacienionym miejscu

(17) oraz więcej spotkań i imprez dla osób starszych (12). Ankietowani zaproponowali także pomysły na pomoc dla seniorów, np.: powołanie wolontariatu (22), zwiększenie miejsc w domach i klubach seniora (11), podniesienie bezpieczeństwa na przejściach dla pieszych (9).

Starachowiccy seniorzy wskazywali w ankiecie na potrzebę powstawania siłowni plenerowych, brak toalet publicznych, brak ławeczek do odpoczynku na osiedlach i przy chodnikach, brak modernizacji infrastruktury miejskiej w tym komunikacji lokalnej i parkingów a także podniesienie bezpieczeństwa na przejściach dla pieszych dostosowanych do potrzeb osób starszych, uporządkowanie parku miejskiego, poprawienie dialogu społecznego. [dowód: akta kontroli str. 614-617]

Jak poinformował Piotr A., wyniki ankiety są m.in. elementem procesu przygotowawczego do opracowania Strategii Rozwoju Gminy Starachowice na lata po 2018 r. (ważność obecnej kończy się w 2017 r.). Wyniki ankiety zostały przedstawione Prezydentowi Miasta oraz Starachowickiej Radzie Seniorów podczas sesji SRS w dn. 19 maja 2017 r. dane te otrzymał również Gminny Komitet ds. Rewitalizacji. Część wyników analizy została również przedstawiona studentom Politechniki Warszawskiej podczas spotkania 26 października 2017 r., ponieważ Politechnika Warszawska współpracuje z Gminą Starachowice w zakresie projektowania przestrzeni publicznej wybranych obszarów miasta przez studentów urbanistyki tej uczelni. Część postulatów mieszkańców już jest zrealizowana, bądź znajduje się w trakcie realizacji. W ramach realizowanego przez Zespół ds. Polityki Senioralnej projektu pn. „Starachowice bezpieczne w praktyce - IV PASY” wykonano w październiku br. modernizację dwóch przejść dla pieszych na drogach gminnych (przy ul. Konstytucji 3 Maja i ul. Jana Pawła II) w technologii przejścia aktywnego, co znacząco poprawiło bezpieczeństwo pieszych w tym seniorów i dzieci. Dla większej czytelności potrzeb planujemy przeprowadzenie II tury ankietowania wśród seniorów w I kwartale 2018 r.

Jak wyjaśnił Prezydent Miasta Gmina Starachowice realizując projekty uwzględnione w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Starachowice na lata 2016-2025, poprzedza ich realizację konsultacjami społecznymi z przyszłymi użytkownikami.

Inwestycje w ramach, których w ostatnim roku były prowadzone konsultacje społeczne to:

- rewitalizacja Parku Miejskiego im. Stefana Żeromskiego w Starachowicach,
- zagospodarowanie północnej linii brzegowej Zalewu Pasternik,
- zagospodarowanie budynku tzw. „Pałacyku” zlokalizowanego przy ul. Konstytucji 3 Maja 15,
- zagospodarowanie przestrzeni publicznej na obszarze Kolonii Robotniczej na Osiedlu Wzgórze,
- zagospodarowanie terenu Szlakowiska
- modernizacja istniejącego boiska sportowego o nawierzchni żużlowej,
- modernizacja obiektu Centrum Strzelectwa Sportowego w Starachowicach

Wnioski z konsultacji uwzględniane będą przy zlecaniu dokumentacji projektowej, która będzie uwzględniać zasady projektowania uniwersalnego. [dowód: akta kontroli str. 618]

Uwaga dotycząca badanej działalności

Planowane działania w zakresie inwestycji, modernizacji i remontów nie były przez Urząd konsultowane w wystarczającym zakresie. W opinii NIK, wymagania dotyczące dostępności przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych, powinny być uwzględniane już w początkowej w fazie projektowania. Na tym etapie, Urząd powinien każdorazowo zasięgać opinii przedstawicieli środowisk osób starszych i niepełnosprawnych lub eksperta z zakresu projektowania uniwersalnego o adekwatności projektowanych rozwiązań do potrzeb i możliwości tej grupy osób.

Pracownicy Urzędu nie byli objęci szkoleniami dotyczącymi specyficznych potrzeb seniorów i osób z niepełnosprawnościami (np. dedykowanych pracownikom biura obsługi klienta) ani specjalistycznymi z zakresu projektowania uniwersalnego (kierowanymi do pracowników odpowiedzialnych za inwestycje).

Ustalono nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania gminy związane z powołaniem Starachowickiej Rady Seniorów i Zespołu ds. Polityki Senioralnej, które zainspirowały osoby starsze i niepełnosprawne do aktywności, także w zakresie rozpoznania potrzeb i oczekiwań tej grupy społecznej. Działania te były jednak podejmowane w niewystarczającym zakresie, ponieważ nie wykorzystano tych osób a także specjalistów z zakresu projektowania uniwersalnego, w procesie kreowania i projektowania rozwiązań na rzecz poprawy dostępności do przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych.

2. Strategie działań odpowiadające na potrzeby i oczekiwania osób starszych i niepełnosprawnych

Uchwałą Nr VI/13/2011 Rady Miejskiej w Starachowicach z dnia 27 maja 2011 r. przyjęto Strategię Rozwoju Gminy Starachowice na lata 2010-2017. W uzasadnieniu do ww. uchwały zapisano m.in., że *jest to najważniejszy, podstawowy i nadrzędny dokument (...), określający cele i priorytety polityki rozwoju*. Podkreślono również, że *Starachowice osiągną sukces nie tyle dzięki posiadaniu dobrej strategii, lecz przez sprawne i skuteczne jej wdrażanie*. [dowód: akta kontroli str. 96, 100]

W rozdziale poświęconym diagnozie strategicznej uznano, że głównym problemem w sferze społecznej jest odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym przekraczający odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz starzenie się społeczeństwa. Za wyzwanie uznano zapewnienie infrastruktury przystosowanej do zaspokajania potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych. [dowód: akta kontroli str. 116]

Za priorytet rozwojowy uznano m.in. podnoszenie atrakcyjności i funkcjonalności przestrzeni miejskiej polegające m.in. na (...) poprawie stanu infrastruktury miejskiej a kierunek rozwojowy ma polegać na stworzeniu atrakcyjnego i funkcjonalnego miasta poprzez osiągnięcie trwałego ładu przestrzennego. Zapisy dotyczące celów operacyjnych, projektów działań i miar realizacji ww. priorytetu w żadnym punkcie nie odnosiły się do ludzi starszych i niepełnosprawnych. [dowód: akta kontroli str. 142-143]

Poza ww. zapisami, w Strategii Rozwoju Gminy Starachowice na lata 2010 – 2017, nie zamieszczono żadnych zadań związanych dostępnością przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych [dowód: akta kontroli str. 95-162]

Nie przeprowadzono również inwentaryzacji przestrzeni publicznej na terenie miasta pod kątem występujących w nim barier dla osób niepełnosprawnych i nie sporządzono planu/harmonogramu ich usuwania. [dowód: akta kontroli str. 619]

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Starachowice na lata 2016-2025 (dalej: Program Rewitalizacji), którego opracowanie zostało zainicjowane uchwałą Rady Miejskiej nr VII/18/2016 z 24 czerwca 2016 r. zawiera m.in. analizę *lokalnych potencjałów* do których zaliczono m.in. aktywnych seniorów i politykę senioralną gminy Starachowice. Ta grupa społeczna – zdaniem autorów – ww. programu rewitalizacji, *jest już teraz najbardziej zaangażowana w procesy konsultacji społecznych oraz w działalność organizacji pozarządowych (...). Osoby starsze (mogą oddziaływać na inne grupy wiekowe, wspierać procesy partycypacyjne oraz przekazywać informacje dot. rewitalizacji w swoim lokalnym środowisku*.

Uznano, że celami głównymi są m.in.:

- poprawa warunków życia i zamieszkania w Starachowicach a celami szczegółowymi są m.in. lepsze otoczenie miejsca zamieszkania (miernik: liczba zmodernizowanych podwórek i przestrzeni publicznych w obszarze rewitalizacji);
- wzmocnienie nowoczesnej miejskości – udoskonalenie struktury przestrzennej (miernik: liczba zmodernizowanych obiektów przestrzeni publicznych o kluczowym znaczeniu dla obszaru rewitalizacji). [dowód: akta kontroli str. 249, 255-256]

W zamieszczonej w Programie Rewitalizacji liście przewidywanych kierunków działań zapisano m.in.:

- urządzenie przyjaznych i funkcjonalnych podwórek i bezpośredniego otoczenia budynków mieszkalnych;
- respektowanie, promowanie i wdrażanie zasad projektowania uniwersalnego;

- wsparcie instytucji oferujących usługi publiczne w celu doskonalenia poziomu tych usług;
- budowa/modernizacja instytucji oferujących usługi publiczne w celu zapewnienia optymalnej dostępności do tych usług;
- budowa nowych ulic, przestrzeni publicznych, ciągów pieszych, dróg rowerowych służących poprawie struktury przestrzennej, a także poprawiających dostępność do instytucji oferujących usługi społeczne;
- ustanowienie i wsparcie instytucji/organizacji dbających o aktywizację i integrację wykluczonych;
- budowa, modernizacja, urządzanie miejsc (siedzib) dla działania instytucji/organizacji dbających o aktywizację i integrację wykluczonych;
- tworzenie oferty działań integrujących i aktywizujących seniorów i osoby niepełnosprawne, w tym minimalizowanie barier i trudności wynikających z wieku lub stanu zdrowia;
- działania planistyczne prowadzące do powstania szczegółowych koncepcji programowo-funkcjonalnych oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego kształtujących nowoczesną i przyjazną przestrzeń śródmiejską na obszarze rewitalizacji;
- realizacja inwestycji publicznych i prywatnych wpisujących się w ramy określone przez koncepcje programowo-funkcjonalne oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego kształtujących nowoczesną i przyjazną przestrzeń śródmiejską. [dowód: akta kontroli str. 276-282]

Program Rewitalizacji zawiera 39 podstawowych przedsięwzięć realizacyjnych (projektów), które zakwalifikowano jako kluczowe do zrealizowania w celu osiągnięcia jego celów. Wszystkie projekty zawierają:

- tytuł, opis oraz charakter przedsięwzięcia;
- zakres realizowanych zadań;
- podmiot realizujący;
- wskazanie szczegółowej lokalizacji;
- szacowana wartość;
- proponowane rezultaty i sposób ich oceny

Do projektów które dotyczą przedmiotu kontroli można zaliczyć:

Projekt nr 2: *Przebudowa obiektów mieszkalnych wraz z zagospodarowaniem przestrzeni publicznej szansą na rewitalizację Osiedla Wzgórze.*

Ma to być kompleksowe przedsięwzięcie nakierunkowane na poprawę warunków zamieszkania na tym osiedlu we wszystkich wymiarach m.in. poprzez funkcjonalne i nowoczesne zagospodarowanie podwórek oraz przestrzeni publicznej wraz z włączeniem mieszkańców w projektowanie przestrzeni wspólnych (...). Szacowana wartość: 18,8 mln zł

Projekt nr 9: *Podniesienie jakości życia mieszkańcom poprzez rozwój zieleni miejskiej w Starachowicach.*

Celem jest zagospodarowanie pięciu obszarów zieleni zdegradowanej o pow. 7,52 ha wraz z małą architekturą w celu stworzenia miejsc spędzania czasu wolnego m.in. przez seniorów. Szacowana wartość: 1,9 mln zł.

Projekt nr 20: *Nowe ukształtowanie przestrzeni publicznej, ciągów komunikacyjnych i zabudowy w celu wykreowania wysokiej jakości przestrzeni miejskiej w rejonie Starachowic Dolnych, dworca kolejowego i autobusowego.* Celem projektu jest remont stanowisk dla autobusów, dworca PKP, stworzenie przyjaznej przestrzeni publicznej w tym woonerfu⁴ między ul. Fabryczną a Hutniczą, budowa wiaduktu i przebudowa przestrzeni handlowo-usługowej. Szacowana wartość: 3 mln zł.

Projekt nr 21: *Nowe ukształtowanie przestrzeni publicznej, ciągów komunikacyjnych i zabudowy w celu lepszego skomunikowania dla ruchu pieszego Rynku w Wierzbniku oraz dworca kolejowego z Centrum Galardia i Targowiskiem Miejskim.* Celem projektu jest stworzenie efektywnej, wysokiej jakości przestrzeni publicznej i infrastruktury. Szacowana wartość: 750 tys. zł.

⁴ Woonerf (niderlandzka wymowa: /ʋoːn.ɛrf/) – rodzaj ulicy w strefie zurbanizowanej, na której położono nacisk na wysoki poziom bezpieczeństwa, uspokojenie ruchu i wysokie walory estetyczne przy zachowaniu miejsc parkingowych i funkcji komunikacyjnej z priorytetem dla pieszych i rowerzystów.

Projekt nr 22: *Budowa windy ułatwiającej komunikację między osiedlem Majówka z aleją Armii Krajowej*. Celem projektu jest poprawienie komunikacji (różnica poziomów gruntu) ze względu na duży odsetek ludzi starszych i niepełnosprawnych korzystających z usług na ul. Armii Krajowej. Szacowana wartość: 750 tys. zł.

Projekt nr 25: *Opracowanie Miejskich standardów infrastruktury dla pieszych i rowerów*. Celem projektu jest m.in. poprawa mobilności miejskiej i poprawa bezpieczeństwa poprzez zastosowanie odpowiednich krawężników, kostek bezfazowych, fakturowanych płytek przy przejściach. Wartość projektu: 25 tys. zł. [dowód: akta kontroli str. 284-315]

Poza ww. listą konkretnych przedsięwzięć realizacyjnych w Programie Rewitalizacji zamieszczono projekty, co do których na obecnym etapie nie można rozstrzygnąć o ich ujęciu lub nie w tym programie.

Do takich projektów zaliczono m.in.:

- nadawanie podwórkom i bezpośredniemu otoczeniu miejsc zamieszkania przyjaznego charakteru i zapewniania ich funkcjonalności;
- tworzenie i modernizacja przyjaznych przestrzeni publicznych, których celem jest zwiększenie dostępności przestrzeni publicznych, szczególnie dla osób starszych (odpowiednio zaprojektowana zieleń oraz miejsca rekreacji i wypoczynku);
- wytyczanie, budowa, rozbudowa wygodnych i bezpiecznych ciągów pieszych i towarzyszącej infrastruktury poprawiających dostępność do miejsc zainteresowania (sklepy, instytucje publiczne, miejsca pracy, transport publiczny) w tym skracających dotychczasowe drogi dojeżdżania. W uzasadnieniu podkreślono, że najważniejsze w projekcie jest *bezkolizyjna kontynuacja, jakość nawierzchni i elementy ułatwiające korzystanie z przestrzeni miasta osobom starszym, głównie ławki i drzewa dające cień. (...) Dla bezpieczeństwa pieszych należy stosować (...) wyniesione przejścia czy skrzyżowania. Ponieważ akceptowany dystans pieszy to dla zdrowej osoby ok. 400-500 m (dla starszej - ok. połowy krócej), należy zadbać o odpowiednio częste rozmieszczanie przystanków komunikacji publicznej*. [dowód: akta kontroli str. 315-326]

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowości polegające na:

- braku planu usuwania barier architektonicznych i poprawy dostępności przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych;
- nieuwzględnieniu zasad projektowania uniwersalnego.

Prezydent Miasta wyjaśnił, że *Gmina Starachowice nie posiada planu czy harmonogramu usuwania barier dostępności przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych i nie opracowano żadnych standardów dostępności określających wytyczne do projektowania i zagospodarowania przestrzeni publicznej*.

Uwaga dotycząca
badanej działalności

Urząd nie sporządził rzetelnej inwentaryzacji barier występujących w przestrzeni publicznej, która powinna obejmować wszystkie przestrzenie i obiekty publiczne, począwszy od miejsc parkingowych, przystanków autobusowych, ciągów pieszych, po dostępność obiektów administracji publicznej, służby zdrowia, kultury i sportu. Zdaniem NIK było to powodem jedynie ogólnego ujęcia tego problemu w planach i programach rozwojowych gminy.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia niesporządzenie planu usuwania barier architektonicznych i poprawy dostępności przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych.

W ocenie NIK, wyznaczenie dla Gminy w perspektywie do 2025 r., jedynie ogólnych kierunków działań i deklaracji, zmierzających do likwidacji barier architektonicznych, jest działaniem niewystarczającym i nie będzie służyć systematyczności i skuteczności przyszłych działań na rzecz poprawy dostępności przestrzeni publicznej dla osób starszych i niepełnosprawnych. Rzetelny plan lub harmonogram działań określający cele i czasowy horyzont ich realizacji, jest niezbędnym narzędziem monitorowania systematycznej poprawy dostępności przestrzeni publicznej, a tym samym tworzenia warunków do zwiększania samodzielności i możliwości uczestniczenia osób starszych i niepełnosprawnych w życiu lokalnej społeczności.

3. Działania na rzecz stworzenia warunków do aktywnego i samodzielnego funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w przestrzeni publicznej.

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą Gmina Starachowice pozyskała następujące środki finansowe na realizację działań na rzecz seniorów i osób niepełnosprawnych:

1. Z programów rządowych:

- kwotę 433.630 zł ramach Programu Senior + (Senior-Wigor), w tym 262 tys. zł (w 2015 r.) na utworzenie i dofinansowanie do prowadzenia Domu Senior-Wigor, 72 tys. zł (2016 r.) na dopłatę do bieżącego utrzymania Domu oraz 99.630 zł w 2017 r. na dopłatę do bieżącego funkcjonowania Domu Seniora. Jest to placówka funkcjonująca od 29 grudnia 2015 r. zapewniająca ok 30 osobom starszym opiekę, integrację i warunki do spędzania wolnego czasu w wymiarze 8 godzin, codziennie, od poniedziałku do piątku. W budynku znajduje się również stała siedziba Starachowickiej Rady Seniorów oraz Uniwersytetu Trzeciego Wieku. W ramach ww. programu działa Społeczny Bank Godzin polegający na wzajemnym świadczeniu sobie pomocy w ramach dyżurów wolontariackich i współpracy seniorów z instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi itp. [dowód: akta kontroli str. 377, 381-382]

- kwotę 180 tys. zł dotacji z programu „Razem bezpiecznie” im. Władysław Stasiaka na lata 2016 – 2017, na realizację zadań związanych z poprawą bezpieczeństwa mieszkańców w przestrzeni publicznej. Znaczną część tych zadań adresowano do seniorów (kursy samoobrony dla seniorów, Senior Patrol, działania profilaktyczne, siłownie plenerowe, aktywne przejścia dla pieszych, rozbudowa miejskiego monitoringu wizyjnego). [dowód: akta kontroli str. 377]

W marcu 2015 r. Prezydent Miasta podpisał porozumienie w sprawie współpracy z Wydziałem Geodezji i Kartografii Politechniki Warszawskiej, która dotyczyła *współpracy w zakresie merytorycznym związanej z gospodarką przestrzenną, kształtowaniem krajobrazu i ochroną środowiska przyrodniczego*. [dowód: akta kontroli str. 385-386]

W kwietniu 2016 r. Gmina Starachowice zawarła z starachowickim oddziałem Katolickiego Stowarzyszenia Niepełnosprawnych Diecezji Radomskiej (partner wiodący) umowę o partnerstwo, której celem było uregulowanie wzajemnych spraw i obowiązków stron, w związku z realizacją projektu „Złoty Senior”. Gmina zobowiązała się m.in. do wykonania następujących działań:

- oznakowania ciągów pieszych dla niewidomych w budynkach krytej pływalni i Urzędu Miejskiego (...);
- udostępnienie biura w pełnym wyposażeniu i funkcjonalności na potrzeby realizacji zadania; [dowód: akta kontroli str. 387-389]

Prezydent Miasta zawarł 2 maja 2012 r. z firmą Seventica Sp. z o. o. umowę o świadczenie usług tłumaczeń z języka migowego. Jej przedmiotem była usługa w ramach Systemu Komunikacji Niewerbalnej w skład którego wchodzi usługi tłumaczeń z zakresu polskiego języka migowego i systemu języka migowego na odległość oraz najem urządzenia Videotelefon Yealink VP-2009P. Umowa została zawarta na 24 miesiące a jej koszt wynosił 367,77 zł brutto miesięcznie. Obowiązkiem Urzędu Miasta było zapewnienie łącza internetowego o odpowiednich parametrach. [dowód: akta kontroli str. 390-397]

Kolejna umowa na świadczenie ww. usług została zawarta 30 stycznia 2015 r. z firmą Mobitoki Sp. z o. o. za kwotę 2.200 zł w ramach której Urząd Miasta ma nielimitowany czas oraz ilość tłumaczeń, możliwość dostosowania godzin a także dynamiczną zmianę miejsca użytkowania. [dowód: akta kontroli str. 398-409]

Prezydent Miasta poinformował, że *Rada Miejska w Starachowicach uchwaliła Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Gminy Starachowice*

(Uchwała Nr II/11/2014 z dnia 4 marca 2014 r.). W przedmiotowym dokumencie zdiagnozowano stan obecny - „Aktualnie 55% posiadanego taboru przez MZK sp. z o.o. spełnia wymagania do przewozu osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządów ruchu. Biorąc jednak pod uwagę, że dla realizacji rozkładu jazdy potrzebne jest 27 autobusów, to w 75% zabezpieczone są potrzeby osób z dysfunkcją narządów ruchu.” Planuje się, iż narzędziem do uzyskania pożądanego stanu jakości usług komunikacji miejskiej będzie sukcesywna wymiana pozostałego taboru na proekologiczny i niskopodłogowy. Gmina Starachowice w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 będzie aplikować w ramach działania 3.4 o środki na zakup 10 autobusów niskopodłogowych o wartości 10.000.000 zł. Realizacja powyższego programu spowoduje, iż 100% taboru komunikacji miejskiej w Starachowicach będzie niskopodłogowa. [dowód: akta kontroli str. 618, 623]

W wyniku przeglądu dokumentacji czterech zrealizowanych inwestycji ustalono:

1. Rozbudowa cmentarza komunalnego przy ul. Radomskiej

Zaprojektowano ciągi komunikacyjne łączące część istniejącą cmentarza z nowoprojektowaną. Dostęp dla osób niepełnosprawnych został zapewniony poprzez aleje główne do chodników prowadzących do poszczególnych kwartałów. Projektowane spadki nawierzchni o wartościach od 0,5% do 5,41% pozwalają na swobodne poruszanie się osobom niepełnosprawnym. Do kwartałów pochówkowych oraz kolumbariów prowadzą ciągi komunikacyjne (...). Istniejące miejsca postojowe zapewniają realizację potrzeb, natomiast gmina będzie wynajmować powierzchnię parkingową, gdy zaistnieją takie potrzeby. (...) Zaprojektowano 45 ławek, które będą ustawione przy ciągach komunikacyjnych. [dowód: akta kontroli str. 624-625]

2. Budynek mieszkalny wielorodzinny z przeznaczeniem na mieszkania socjalne

Od strony zachodniej zaprojektowano wejście z zewnątrz do budynku, bezpośrednio na drugą kondygnację poprzez kładkę opartą na murze oporowym. Na drugiej kondygnacji zaprojektowano dwa mieszkania dla osób niepełnosprawnych. Komunikację na wyższą i niższą kondygnację budynku zapewnia wewnętrzna klatka schodowa. Obsługa komunikacyjna zapewniona istniejącym zjazdem z drogi publicznej. Wydzielono 5 miejsc postojowych dla samochodów osobowych oraz jedno miejsce dla samochodu użytkowanego przez osobę niepełnosprawną. Przewiduje się również usytuowanie ławek dla mieszkańców i placu zabaw. [dowód: akta kontroli str. 626-627]

3. Przebudowa i rozbudowa obiektu kubaturowego, tzw. „Pałacyku”

Zmieniono usytuowanie wejścia głównego a dostęp z terenu do obiektu dla osób niepełnosprawnych zapewniono poprzez organizację ciągów pieszych dochodzących do wejść w poziomie posadzki parteru. Wewnątrz każdego z budynków umieszczono dźwig osobowy przystosowany do transportu osób niepełnosprawnych. [dowód: akta kontroli str. 628]

4. Przebudowa i remont Starachowickiego Centrum Kultury.

Inwestycja jest na etapie procedury wyboru wykonawcy dokumentacji. [dowód: akta kontroli str. 629]

W wyniku przeprowadzonych oględzin wybranych fragmentów przestrzeni publicznej przy udziale specjalisty z zakresu budownictwa i architektury stwierdzono m.in.:

Nowa siedziba Miejskiego Ośrodka Polityki Społecznej przy ul. Majówka 21 A

- przystanek komunikacji miejskiej znajduje się bezpośrednio przy wyjściu z terenu MOPS;
- przy pasie drogowym chodnik jest utwardzony pozbawiony przeszkód;
- na terenie obiektu nierówna nawierzchnia;
- przed budynkiem znajduje się parking dla interesantów;
- dla osób niepełnosprawnych wyznaczone są 2 miejsca postojowe;
- tabliczka informacyjna znajduje się na frontowej ścianie budynku;
- przy wejściu głównym, zadaszonym - 2 schodki z gresu karbowego i pochylnia z barierkami;
- drzwi główne z PCV, przeszkłone, ciężkie. Szerokość skrzydła to 95cm;
- drzwi wejściowe tradycyjne, wyposażone w klamki;

- toaleta dla osób niepełnosprawnych
 - dojście do toalety stanowi hol bez progów, parter budynku;
 - szerokość drzwi w świetle 80cm;
 - drzwi nie są zamykane na klucz;
 - włącznik światła ręczny na poziomie ok. 140cm znajduje się na zewnątrz pomieszczenia;
 - przy muszli toaletowej znajdują się uchwyty stałe, mocowane do ściany.
 - wc stojące;
 - przestrzeń wjazdu wózkami pod umywalkę jest niemożliwa (umywalka z postumentem);
 - wysokość zawieszenia lustra powyżej 100cm;
 - kran jest wyposażony w kurki;
 - podajnik papieru na wysokości 120cm;
 - wysokość zamocowania dozownika na mydło 100cm;
 - kosz na śmieci otwierany od góry;

W pomieszczeniu znajduje się ława, która ogranicza poruszanie się w przestrzeni toalety z uwagi na brak odpowiedniej średnicy pola manewru.
- Miejsce obsługi klienta, punktu informacyjnego, sekretariatu
 - na parterze obiektu znajduje się pokój, gdzie przyjmowani są interesanci znajduje się tam biurko, do którego można podejść na wózkach;
 - pracownicy częściej praktykują wywiad ze swoimi podopiecznymi w terenie;
 - ośrodek dysponuje autem, aby łatwiej było dotrzeć do osób objętych kontrolą.
- brak windy;
- brak podjazdów i platform wewnątrz budynku;
- brak oznakowania wejścia dla osób niepełnosprawnych;
- brak informacji dźwiękowej dla osób niepełnosprawnych;
- brak systemu kolejki;
- brak pętli indukcyjnej;
- brak usługi tłumacza języka migowego;
- oznakowanie schodów - obsługa interesantów odbywa się wyłącznie na parterze budynku;
- brak szatni i wieszaków;
- ciągi komunikacyjne - główny rodzaj nawierzchni w obiekcie to wykładzina PCV, która nie jest w najlepszym stanie technicznym. Posadzka nie jest zróżnicowana kolorystycznie. Korytarz do punktu obsługi ma szerokość ok. 147cm. [dowód: akta kontroli str. 630-631]

Budowa nowych mieszkań socjalnych przy ul. Ostrowieckiej.

W ramach inwestycji powstał trzykondygnacyjny blok, w którym mieszczą się 34 mieszkania, w tym dwa dostosowane dla osób niepełnosprawnych. W sąsiedztwie obiektu powstały miejsca parkingowe, altana śmieciowa (z możliwością segregacji śmieci) oraz plac zabaw dla dzieci.

- dotarcie do budynku z przystanku autobusowego:
 - długość drogi z przystanku autobusowego do wejścia do budynku wynosi ok. 94m
 - na odcinku od przystanku autobusowego do wjazdu na teren obiektu chodnik z równą nawierzchnią z kostki typu behaton, jednak obrzeża zarośnięte trawą;
 - część słupów oświetleniowych przy ul. Ostrowieckiej zawęża przepustowość chodnika i stanowi zagrożenie dla osób niewidomych i niedowidzących – wymaga oznakowania kontrastowego i zróżnicowania nawierzchni;
 - kosze na śmieci poza skrajnią ruchu pieszego;
 - obniżone krawężniki na przejściu dla pieszych;
 - przejście dla pieszych oznaczone znakiem pionowym z kontrastem;
 - przy przejściach brak ostrzegawczych mat z guzami;
 - na odcinku (ok. 70m) od bramy wjazdowej do wejścia do budynku miejscowa wyrwa w asfalcie;
 - dojazd do miejsc parkingowych częściowo nieutwardzony;

- wjazd na teren o nachyleniu 10% stanowi również dojście piesze.
- miejsca parkingowe:
 - liczba miejsc parkingowych – 6;
 - liczba miejsc dla osób niepełnosprawnych – 1 oznaczone (znak pionowy oraz znak na nawierzchni) dla osób niepełnosprawnych blisko wejścia do budynku, brak kontrastowych wyraźnych oznaczeń;
 - nawierzchnia miejsc parkingowych z kostki ażurowej, również dla osoby niepełnosprawnej, co może utrudniać poruszanie się na wózku inwalidzkim;
 - wysoki krawężnik na granicy wyznaczonego miejsca parkingowego dla osoby niepełnosprawnej;
 - droga dojazdowa do miejsc parkingowych wymaga utwardzenia.
- Wejście do budynku:
 - płaskim szerokim pomostem z poziomu terenu;
 - nawierzchnia pomostu i schodów zewnętrznych, prowadzących na poziom placu zabaw, kruszy się (zgłoszona reklamacja);
 - przed wejściem na pomost strefa z miejscami do spoczynku, dostęp miejscowo ograniczony przez pionowy hydrant ;
 - na poziom placu zabaw można dostać się wyłącznie schodami zewnętrznymi;
 - brak pochylni lub platformy – plac zabaw niedostępny dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich;
 - nawierzchnia placu zabaw piaszczysta;
 - w odległości ok. 1,5m od placu zabaw ażurowa studzienka kanalizacyjna;
 - na poziomie placu zabaw siedziska z oparciami mocowanymi do ściany oporowej;
 - szerokość drzwi wejściowych 125cm, bez progów;
 - drzwi przeszkłone w ramie pcv, pojedyncza tafła szkła nie ma kontrastowych oznaczeń;
 - drzwi tradycyjne, jednoskrzydłowe;
 - drzwi wyposażone w uchwyty o średnicy ok. 5cm;
 - w wiatrołapie ustawiane rowery i wózki dziecięce, co przy nadmiernej ilości może ograniczać swobodne manewry wózkiem inwalidzkim, osób o kulach czy niewidomych.
- winda - w obiekcie nie ma windy platformy podjazdu, ponieważ mieszkania dla osób niepełnosprawnych znajdują się na kondygnacji dostępnej z poziomu terenu;
- brak oznakowania wejścia dla osób niepełnosprawnych, brak domofonu i oznaczeń w systemie Braille'a oraz informacji dźwiękowej dla osób niepełnosprawnych;
- oznakowanie schodów:
 - schody wewnętrzne i zewnętrzne nie są oznakowane na pierwszym i ostatnim stopniu każdego ciągu kontrastem i fakturą, schody wewnętrzne wykończone płytką stopnicową z karbowaną nawierzchnią, brak nosków i nasunięć na krawędziach stopni;
 - schody zewnętrzne z balustradą wysokości 110cm, brak poręczy na wysokości 75 i 90 cm, połączenie balustrady ciągłe;
 - schody wewnętrzne z balustradą wysokości 110cm, połączenie poręczy ciągłe z zaokrągleniem;
 - poręcze na wysokości 75 i 90 cm'
- ciągi komunikacyjne
 - szerokość wewnętrznych ciągów komunikacyjnych wynosi 141cm, skrzynki elektryczne, przy każdym wejściu do mieszkania, miejscowo zawężają szerokość korytarzy do 130cm;
 - w korytarzach wystawione suszarki na bieliznę zawężają przejście i przejazd;
 - posadzka korytarzy jednolita fakturowo i kolorystycznie;
 - ręczny włącznik światła z samowylącznikiem, włącznik trudny do zlokalizowania; nieoznaczony (biały na białej ścianie) [dowód: akta kontroli str. 632-633]

Adaptacja i wyposażenie I piętra Galerii „Skalka” na utworzenie Domu Senior – Wigor.

Galeria Handlowa Skalka funkcjonuje od 2010 roku. Dom Senior-Wigor został otwarty w 2015 roku. Warunkiem przynależności do placówki jest wiek 60+ oraz samotność (samotne mieszkanie, bez opieki rodziny). W chwili obecnej do Domu Seniora należy

35 osób podopiecznych. Najstarsza osoba ma 94 lata. Z wywiadu z pracownikiem placówki wynika, że większość seniorów dociera do obiektu pieszo, kilka osób przyjeżdża autobusem a jedna samochodem. Podopieczni mają doraźną opiekę pielęgniarki dwa razy w tygodniu przez 3 godziny. Dom Senior-Wigor zapewnia podopiecznym m.in. salę tv z dwoma stanowiskami komputerowymi i wyjściem na taras (duże ciężkie przeszklone drzwi szerokości 140cm, otwierane do środka sali, wyjście na poziom tarasu po dwóch stopniach), salę odpoczynku, salę rehabilitacji z masażem, pomieszczenie socjalne z możliwością przygotowania własnych posiłków, jadalnię, która pełni też funkcję sali tańców i grupowych ćwiczeń.

- dotarcie do budynku z przystanku autobusowego:

- długość drogi z przystanku autobusowego do budynku wynosi od 250 do 350 m;
- na chodnikach od przystanków autobusowych do wejścia do budynku pojawiają się przeszkody w postaci nieoznakowanych lamp ulicznych, znaków informacyjnych i uskoków nawierzchni, nawierzchnia chodników miejscami ma złe wyprofilowanie przez co tworzą się niecki zatrzymujące wodę w postaci rozległych kałuż, im bliżej Galerii tym nawierzchnia chodników zyskuje na jakości;
- obniżone krawężniki na przejściu dla pieszych;
- przejście dla pieszych oznaczone znakiem pionowym bez kontrastu, jedno z dodatkowym oświetleniem ostrzegawczym nad przejściem, brak ostrzegawczych mat z guzami;

- miejsca parkingowe:

- miejsca parkingowe zlokalizowane są na dużych parkingach z boku Galerii i mniejszym od frontu, (łącznie ok. 190 miejsc postojowych w tym 6 dla zaopatrzenia, 3 dla postoju taxi i 4 dla osób niepełnosprawnych);
- liczba miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych – 4 oznakowane za pomocą pionowego znaku i na nawierzchni, miejsca w odległości ok 48 m od wejścia do budynku;
- brak oznaczonych miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych tuż przy wejściu do budynku;

- wejście do budynku:

- w budynku są trzy wejścia oznaczone dużym przestrzennym pionowym napisem umieszczonym na elewacji na wysokości ok. 1,5 m. od nawierzchni z boku wejścia;
- schody zewnętrzne szerokości 230cm z poręczami wysokości 110 cm. prowadzące na plac który jest przedpołem wejściowym do budynku Galerii ;
- pochylnia w formie łagodnie pochylego (spadek 5%) dojścia pieszego o szerokości między barierkami 153 cm. i wysokości barierek 110 cm. Zamontowanie dodatkowych poręczy na wysokości 75 i 90 cm. ułatwiłoby dostęp dla osób z ograniczoną możliwością poruszania się;
- do budynku można też się dostać z poziomu drogi dojazdowej na parking – próg ok.3 cm;
- szerokość drzwi wejściowych wynosi 90 i 100 cm, progi do 2 cm;
- drzwi wejściowe tradycyjne, otwierane na zewnątrz, szklane z samozamykaczem, jedna para drzwi od strony zewnętrznego pochylego dojścia - automatycznie rozsuwane, bez progu;
- drzwi wyposażone w klamki a od wewnątrz okucia antypaniczne;
- na drzwiach wejściowych na poziom handlowy Galerii naklejona folia z informacją o Domu Seniora;
- z poziomu handlowego na poziom I piętra dostęp za pomocą wewnętrznych nieobudowanych klatek schodowych oraz winda;
- na poziomie parteru brak wyraźnych kierunków-drogowskazów jak dostać się na poziom I piętra do Domu Seniora;

- toaleta dla osób niepełnosprawnych:

- na poziomie handlowym Galerii;
- na poziomie I Galerii w wydzielonej części Domu Senior-Wigor łazienka dla osób niepełnosprawnych z prysznicem;
- dojście do przedsionka toalety bez przeszkód wewnętrznym korytarzem szerokości 150 cm;

- w obszernym przedsionku na wprost wejścia do toalety, znajduje się pralka szafa, leżanka, co zawęża przejazd do 110 cm i może utrudniać manewr skrętu wózkiem inwalidzkim;
- szerokość drzwi 90cm, bez progu;
- drzwi z blokadą od wewnątrz, ale z możliwością otwarcia kluczykiem na zewnątrz;
- włącznik światła ręczny, wysokość zamontowania 136 cm;
- dwa uchwyty uchylne przy muszli toaletowej, uchwyty również przy umywalce;
- powierzchnia poruszania się, manewrowania wózkiem inwalidzkim przed muszlą klozetową 154 cm x 135 cm;
- wysokość zawieszenia muszli toaletowej 45 cm;
- przestrzeń pod umywalką umożliwia wjazd wózkiem inwalidzkim;
- lustro zawieszone na wysokości 109 cm;
- kran z dźwignią;
- kosz na śmieci otwarty;
- wysoki brodzik uniemożliwia boczny podjazd do muszli toaletowej;
- w brodziku zamontowane siedzisko;
- miejsce obsługi klienta:
 - miejsce obsługi klienta znajduje się w niewielkim holu wejściowym (wypełnianie kart seniora) i w pokoju biurowym na wprost wejścia, osoba pracująca w punkcie obsługi klienta jest widoczna;
 - drzwi wejściowe do holu wejściowego bardzo ciężkie, stanowią wyzwanie dla osób z niepełnosprawnościami starymi;
 - brak dzwonka;
 - obsługa klienta odbywa się przy biurku standardowej wysokości ok. 76 cm;
 - niewystarczająca przestrzeń pod blatem uniemożliwia wjechanie pod niego wózkiem inwalidzkim;
 - wejście urządzone przejrzystością (bez przeszkód);
 - powierzchnia nie jest kontrastująca, zróżnicowana fakturą – gress-tarket;
 - brak wyznaczonego miejsca na wrzucanie ankiet.
- dojście do sekretariatu:
 - pomieszczenia biurowe należące do placówki zlokalizowane na tym samym poziomie, ale w odrębnej strefie;
 - dostępność windą lub schodami wewnętrznymi;
 - drzwi tradycyjne o szerokości 90 cm;
 - wejścia pozbawione progów;
- winda:
 - szerokość drzwi 90 cm, drzwi przelotowe (180 stopni);
 - wymiary windy 1,1 m x 1,4 m;
 - przyciski przyzywania windy nie są umieszczone w narożnikach, niszach;
 - przyciski przyzywania windy świecące;
 - brak dźwiękowej zapowiedzi;
 - przyciski wewnątrz windy podświetlane;
 - przyciski wewnątrz windy wyczuwalne dotykiem;
 - pola przycisków w alfabecie Braille'a;
 - brak akustycznego potwierdzenia alarmu;
 - przyjazd windy nie jest anonsowany sygnałem dźwiękowym;
 - brak panelu dotykowego w windzie (nieдоступny np. dla osób niewidomych);
 - nie ma potrzeby instalowania podjazdów i platform.
- brak oznakowania wejścia dla osób niepełnosprawnych, brak domofonu i oznaczeń w systemie Braille'a a także informacji dźwiękowej dla osób niewidomych;
- funkcjonująca stała, mobilna, oznaczona pętlą indukcyjną;
- niedostępna usługa tłumacza migowego;
- oznakowanie schodów:
 - brak oznaczenia schodów na pierwszym i ostatnim stopniu każdego ciągu kontrastem i fakturą, cały bieg schodowy ma kontrastowy kolor w stosunku posadzki na poziomach galerii, stopnie wykończone płytką stopnicową z karbowaniem;
 - poręcze na wysokości ok. 90 cm;
 - połączenie poręczy ciągle;

- brak zaokrąglenia poręczy;
- poręcze nie są przedłużone o 30 cm poza pierwszym i ostatnim stopniem;
- brak nosków i nasunięć;
- biegi schodowe nie są wyraźnie oznaczone a często są kontynuacją ciągów komunikacyjnych, np. na wprost wyjścia z windy na poziomie I, w sytuacji „zagapienia się” możliwość niekontrolowanego wejścia i upadku.
- oznaczenie pomieszczeń i tabliczki z nazwiskami pracowników – czytelne. Sugeruje się ich obniżenie.
- ciągi komunikacyjne
 - szerokość ciągów komunikacyjnych 150 cm, szerokość przejść po otwarciu 1,5 skrzydłowych drzwi wynosi 140 cm;
 - brak kontrastowych oznaczeń na przezroczystych drzwiach;
 - brak odmiennej faktury i kolorystyki nawierzchni. [dowód: akta kontroli str. 634-637]

Budowa cmentarza na osiedlu Bugaj.

Inwestycja objęła budowę 6 sektorów w nich 1178 grobów oraz 420 miejsc na urny w kolumbarium, wykonanie oświetlenia i odwodnienia cmentarza.

- dojście do cmentarza z przystanku autobusowego:
 - przystanek komunikacji miejskiej znajduje się około 100m od głównego wejścia na teren cmentarza, przy ulicy Radomskiej;
 - w rejonie przejścia dla pieszych – brak obniżonych krawężników;
 - przejścia nie są wyraźnie oznakowane;
 - brak ciągłości chodników po obu stronach jezdni;
 - przy pasie drogowym od strony cmentarza chodnik jest utwardzony pozbawiony przeszkód;
 - na terenie cmentarza nawierzchnia jest utwardzona, asfaltowa. Ciągi piesze wykonane są z kostki brukowej. Wykonane jest oświetlenie. Wzdłuż głównych alejek zlokalizowane są ławki z oparciami i kosze na śmieci. Ławki usytuowano na nawierzchni wysypanej żwirem;
- miejsca parkingowe:
 - przed głównym wejściem od strony ulicy Radomskiej znajdują się asfaltowy plac umożliwiający parkowanie pojazdów. Po drugiej stronie ulicy znajduje się parking dla autokarów;
 - brak wyznaczonych miejsc do parkowania dla osób niepełnosprawnych;
- wejście – cmentarz jest wyposażony w 2 bramy dwuskrzydłowe z furtkami.
- ciągi komunikacyjne:
 - główne alejki są asfaltowe, natomiast ciągi komunikacyjne przy sektorach stanowią chodniki z kostki brukowej z utopionymi krawężnikami;
 - kolumbaria rozdzielone są chodnikami szerokości 150cm z kostki brukowej;
 - kolumbaria znajdują się na różnych poziomach, które można pokonać pochylniami;
 - oznakowanie obiektu jest słabo widoczne. [dowód: akta kontroli str. 638-639]

Ustalona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Na etapie planowania i realizacji niektórych działań i inicjatyw Urzędu, nie uwzględniono rozwiązań zapewniających osobom niepełnosprawnym i starszym dostęp do obiektów i usług świadczonych w przestrzeni publicznej. I tak:

- w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej m.in. brak oznakowania wejścia dla osób niepełnosprawnych, brak dostępu osobom na wózku inwalidzkim do toalety, z uwagi na szerokość drzwi wejściowych (80 cm). Przestrzeń podjazdu wózkiem do umywalki jest niemożliwa z uwagi na jej zamontowanie na postumencie. Za wysoko umieszczony włącznik światła, podajnik papieru, lustro. Umieszczona we wnętrzu ława ogranicza poruszanie się (brak odpowiedniej średnicy pola manewru wózkiem inwalidzkim). Brak szatni i wieszaków, zniszczona i nieodróżniowana kolorystycznie wykładzina PCV.

- w budynku z mieszkaniami socjalnymi stwierdzono m.in., że dojście do budynku zawężają nieoznakowane kontrastowo słupy oświetleniowe, stanowiące zagrożenie dla osób niewidomych i niedowidzących. Nawierzchnię miejsc parkingowych wykonano z kostki ażurowej, co stanowi utrudnienie dla osoby na wózku inwalidzkim. Droga dojazdowa do parkingu nieutwardzona a plac zabaw niedostępny dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Brak poręczy przy schodach zewnętrznych na wysokości 75 i 90 cm, skrzynki elektryczne przy każdym wejściu do mieszkania miejscowo zawężają szerokość korytarzy do 130 cm, włącznik światła z samowylącznikiem nieoznaczony i trudny do zlokalizowania.

- w Domu Senior Wigor m.in.: na chodnikach od przystanków autobusowych do wejścia do budynku istnieją przeszkody w postaci nieoznakowanych lamp ulicznych, znaków informacyjnych i złej nawierzchni, na odcinku od bramy wjazdowej do wejścia do budynku miejscowa wyrwa w asfalcie; brak wyraźnych, kontrastowych oznaczeń miejsc parkingowych, w wiatrołapie wózki dziecięce i rowery, co może utrudniać poruszanie się na wózku inwalidzkim. Przy przejściach dla pieszych brak ostrzegawczych mat z guzami, brak oznaczonych miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych tuż przy wejściu do budynku, brak dodatkowych poręczy na wysokości 75 i 90 cm przy pochylni wjazdowej do budynku. Na poziomie parteru brak wyraźnych kierunków (drogowskazów), jak dostać się na poziom I piętra. Ustawione meble na wprost wejścia do toalety zawężają przejazd do 110 cm, co utrudnia manewrowanie wózkiem inwalidzkim. Drzwi wejściowe do holu bardzo ciężkie, co utrudnia ich otwieranie i zamykanie przez osoby starsze. W miejscu obsługi klienta powierzchnia nie jest kontrastująca. Brak sygnalizacji dźwiękowej przyjazdu i zapowiedzi w windach, brak przycisków w alfabecie Braille'a, brak oznaczenia schodów na pierwszym i ostatnim stopniu każdego ciągu kontrastem i fakturą, brak zaokrąglenia poręczy i ich przedłużenia o 30 cm poza pierwszym i ostatnim stopniem. Biegi schodowe nie są wyraźnie oznaczone a często są kontynuacją ciągów komunikacyjnych, co może spowodować niekontrolowane wejście i upadek. Brak kontrastowych oznaczeń na przezroczystych drzwiach.

- na cmentarzu, m.in.: stwierdzono: brak obniżonych krawężników przy przejściach dla pieszych, które nie są wyraźnie oznaczone, brak ciągłości chodników po obu stronach jezdni oraz wyznaczonych miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych.

NIK wskazuje, że obiekty które wybudowano, wyremontowano, przebudowano lub w których zamieniono sposób użytkowania po 1 stycznia 1995 r. powinny być dostępne dla osób niepełnosprawnych, w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich, co wynika z art. 5 ust. 1 pkt 4 Prawa budowlanego⁵

Uwaga dotycząca
badanej działalności

Zdaniem NIK ww. brak likwidacji części barier i utrudnień był wynikiem m.in. tego, że przy planowaniu i realizacji/modernizacji/remontu lub nowej inwestycji Urząd nie korzystał z dodatkowego specjalistycznego wsparcia np. z zakresu projektowania uniwersalnego, w celu wypracowania na etapie koncepcyjnym, możliwego do wdrożenia rozwiązania decydującego o dostępności remontowanych/modernizowanych obiektów.

Zminimalizowałoby to ryzyko zastosowania rozwiązań nieuwzględniających potrzeby wszystkich użytkowników.

Ocena częściowa

Objęte kontrolą działania i inwestycje nie uwzględniały rozwiązań, zapewniających osobom niepełnosprawnym i starszym, na równi z osobami pełnosprawnymi, dostęp do obiektów i usług świadczonych w przestrzeni publicznej.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁶, wnioskuje o:

⁵ Dz. U. z 2017 r. poz. 1332

⁶ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096, ze zm.

1. Opracowanie planu usuwania zinwentaryzowanych barier w przestrzeni publicznej, uwzględniającego potrzeby osób z różnymi dysfunkcjami, z włączeniem przedstawicieli osób starszych i niepełnosprawnych do działań inwentaryzacyjnych i planistycznych;
2. Podjęcie działań mających na celu wyeliminowanie barier architektonicznych i technicznych, utrudniających osobom starszym i niepełnosprawnym dostęp do przestrzeni publicznej w objętych kontrolą obiektach, z uwzględnieniem specjalistycznego wsparcia z zakresu projektowania uniwersalnego lub wykorzystania opinii przedstawicieli środowisk osób z niepełnosprawnościami.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach.

Obowiązek
poinformowania NIK
o sposobie wykonania
uwag

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania uwag zawartych w niniejszym wystąpieniu oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, dnia stycznia 2018 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach
Dyrektor
Grzegorz Walendzik

Kontroler

Doradca ekonomiczny
Zdzisław Kałamaga

.....
podpis

.....
podpis

Sporządził:

Zdzisław Kałamaga., dnia 12 grudnia 2017 r.

Uzgodniono z:

Doradcą ekonomicznym Zdzisławem Kałamagą, dnia.....2018 r.....

Doradcą prawnym Romanem Wilkiem, dnia2018 r.....